

100 AASTAT AJALOOLIST AJAKIRJA

Janet Laidla
Peatoimetaja 2019. aastast

Ajalooline Ajakiri hakkas ilmuma 1922. aastal, olles oluline nurgakivi ajaloo õppe- ja teadustöö ülesehitamisel emakeelses Tartu ülikoolis. Esialgsete toimetajate eessõna järgi pidi ajakirja sihiks saama “tõlgitseda ja virgutada meil ajaloolisi harrastusi”. Tähtsaimaks eesmärgiks jäi huvi äratamine ajaloo vastu.¹ Esimese ilmumisperioodi vältel loodeti leida lugejaskonda esmalt ülikoolis ja koolides ning asjaarmastajate-haritlaste hulgas ning edasi juba kaugemal välismaalgi.

Ülevaateartikleid Ajaloolise Ajakirja ajaloo teemal on ilmunud varemgi.² Seetõttu ei ole mõtet hakata samu arutluskäike ning statistikat siinkohal kordama. Lühike meeldetuletus ajakirja algusaegadest leidub käesolevas numbris Mihkel Trumani artiklis. Samamoodi ilmusid tagasivaatavad eessõnad 1988. aastal Kleio esimeses numbris³ ning Ajaloolise Ajakirja 1998. aasta esimeses numbris⁴. Jätkates ajakirja traditsiooni oma arengut artiklites ja eessõnades dokumenteerida, kirjutab eelmine peatoimetaja Pärtel Piirimäe siinses numbris sellest, kuidas ajakirjale 2006.–7. aastal taas elu sisse puhuti.

2018.–9. aasta ülemineku järel ei ole seni suuremaid sisulisi muutusi toimunud. Küll aga on Pärtel Piirimäe ja Anu Lepa lahkumise järel muutunud toimetuse koosseis. Hetkel täidan peatoimetajana ka tegevtoimetaja ülesandeid. Lisaks on toimetuse liikmete hulgas Peeter Tammisto, kes oli ajakirja võõrkeelseid artikleid ja kokkuvõtteid tõlkinud-toimetanud varemgi, kuid nüüd ilmus tema nimi ka ajakirja sisekaanele. Meeskonnaga

¹ Toimetus, “Tööd alates”, *Ajalooline Ajakiri*, 1 (1922), 1.

² Tiit Rosenberg, “Ajalooline ajakiri 1922–40”, *Kleio*, 8 (1993), 26–35; Aadu Must, “Eesti ajaloo ajakiri”, *Kleio*, 10 (1994), 3.

³ Aadu Must, “Teaduslik-populaarne ajaloo almanahh Kleio – eesmärgid ja lootused”, *Kleio*, 1 (1988), 5.

⁴ Aadu Must, “Eesti akadeemilise ajalooperioodika järjepidevus: *Ajalooline Ajakiri ja Kleio*”, *Ajalooline Ajakiri* 1:100 (1998), 5–12. Huvitava ülevaate ajalookirjanduse maastikust leiab ka Marek Tamm, “Eesti ajalooteadus 21. sajandil: sissejuhatusesse”, *Acta Historica Tallinnensia*, 26 (2020), 3–45.

liitus 2019. aastal ka Liisi Veski, kelle peamine ülesanne on eestikeelsete tekstide keeleteoimetamine.

Ajakirja formaat, küljendus ja küljendaja (Meelis Friedenthal) on jäänud samaks, uuendusi võib leida eeskätt pisisjades, mis osaliselt seotud aruteluga, kas edaspidi võib ehk saada ajakirja domineerivaks formaadiks veebiversioon. Nii näiteks loobusime koondsisukorrast aastakäigu lõpus ning keelelisest ühtlusest ühe numbriga ehk ühest numbrist võib leida nii eesti- kui ka inglisekeelseid kaastöid. Ajakiri ei ole veel jõudnud tagasi tavapärasesse ilmumiserütmis, kuid loodame selle peagi saavutada. Kaastööportfell on hakanud taas paisuma, kuid eelarvemured on jäänud endiseks. Ajakirja väljaandmiseks on viimastel aastatel saadud tuge lisaks humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnale ajaloo ja arheoloogia instituudilt ning Eesti ajaloo rahvusprofessorilt.

Sajandal aastal ilmub ajakiri nii paberil kui veebis, nii eesti kui inglise keeles, nii tava- kui erinumbrina, sisaldades käsitlusi, vaatenurki, allikapublikatsioone ning mõnda raamatuarvustust.

Juubeliaasta esimest numbrit täidavad eeskätt meie noorema põlvkonna ajaloolaste käsitlused, mille läbivaks teemaks on 1920.–30. aastate Eesti eneseotsingud ajaloo- ja kunstiteaduses ning laiemalt noore riigi diplomaatias.